

บทที่ 4

วัดมิ่งกรมลาวาส: พื้นที่การสื่อสารของพิธีกรรมการเสี่ยงเซียมซี

ประวัติศาสตร์นับแต่อดีตจนปัจจุบันต่างบันทึกถึงความพยายามในการทำนายอนาคต เพื่อควบคุมสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ ทำให้เห็นวิธีการของการทำนายในช่วงเวลาต่าง ๆ ซึ่งมีพัฒนาการตามสภาพแวดล้อมและความก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

ความพยายามในการคาดเดานั้น ก่อให้เกิดพิธีกรรมการเสี่ยงทายขึ้นมากมายในหลากหลายสังคม ซึ่งมีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างกันไป การเสี่ยงเซียมซีถือเป็นพิธีกรรมการเสี่ยงทายรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมจีน และถูกส่งต่อเข้าสู่สังคมไทย โดยมีการปรับตัวเพื่อให้คงอยู่ในทุกสังคม โดยการปรับตัวที่เห็นได้ชัด คือ ปัญหาและความกังวลที่ต่างกันระหว่างอดีตและปัจจุบัน

ในอดีตนั้น มีการเสี่ยงทายทั้งเรื่องของความอุดมสมบูรณ์ของพืชผล ดินฟ้าอากาศ การทำศึกสงคราม การเมือง โรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งเรื่องความรัก ขณะที่สังคมสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับเรื่องของเงินทอง การทำมาหากิน โชคลาภและครอบครัว ซึ่งสะท้อนผ่านผลการทำนายในใบเซียมซี ที่ล้วนมีสาระเรื่องราวเหล่านี้บรรจุอยู่

แม้จะมีการปรับตัว แต่สิ่งที่ยังคงอยู่ คือ การเสี่ยงเซียมซียังคงเป็นการติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเพื่อให้สามารถคาดเดาอนาคต แก้ปัญหา รวมถึงการขอคำแนะนำ ซึ่งล้วนต้องพึงพิงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการทำพิธีเพื่อให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจ รวมถึงช่วยในการตัดสินใจ

การศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมการเสี่ยงเซียมซีนี้ ผู้วิจัยเลือกวัดมิ่งกรมลาวาสหรือวัดเล่งเน่ยยี่เป็นพื้นที่ทำวิจัย เนื่องด้วยวัดมิ่งกรมฯ ได้รับการยอมรับกันว่าเป็นศูนย์กลางของเยาวราช เป็นสถานที่มีองค์เทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยเชื้อสายจีน รวมถึงชาวไทยโดยทั่วไปและยังคงเป็นวัดและศาลเจ้าจีนเพียงแห่งเดียวที่ยังมีนักบวชและการประกอบพิธีกรรมอื่นของทางวัด โดยเฉพาะการทำบุญสะเดาะเคราะห์และการเสริมบุญญาบารมี ทำให้มีผู้คนเดินทางเข้ามาสักการะและประกอบพิธีกรรมเหล่านี้จำนวนมาก

สำหรับประเด็นที่จะกล่าวถึงในบทนี้ มีดังนี้

1. ประวัติวัดมิ่งกรมลาวาส (วัดเล่งเน่ยยี่) และพิธีกรรมที่ถูกจัดขึ้นภายในวัด
2. พื้นที่ประกอบพิธีกรรมการเสี่ยงเซียมซี
3. ใบเซียมซี: ผลการทำนายดวงชะตา
4. เซียมซี: สัญญาแห่งการเสี่ยงทาย

ประวัติวัดมังกรกมลาวาส (วัดเล่งเน่ยยี่)

วัดมังกรกมลาวาสหรือวัดเล่งเน่ยยี่เป็นที่รู้จักของคนไทยเชื้อสายจีนมาเป็นเวลาช้านาน สถานที่แห่งนี้ถือเป็นพุทธสถานเก่าแก่และเป็นวัดจีนที่มีชื่อเสียงที่สุดในเยาวราช สร้างขึ้นตั้งแต่ปี 2414 ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชศรัทธาต่อพระอาจารย์สกเหิง แห่งวัดบำเพ็ญจีนพรต พระอาจารย์สกเหิงได้ชักนำพุทธศาสนิกชนชาวจีนมาร่วมกันสร้างวัดเล่งเน่ยยี่ โดยมีพระยาโชฎิกกราชเศรษฐีเป็นผู้นำ ใช้เวลาก่อสร้าง 8 ปี จึงแล้วเสร็จ จากนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้อาราธนาพระอาจารย์สกเหิงมาเป็นเจ้าอาวาส พระราชทานนามวัดใหม่ว่า “วัดมังกรกมลาวาส” และพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระคณาจารย์จีนวังสมาธิวัตร ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปแรกของประเทศไทย ถือเป็นปฐมบูรพาจารย์เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดมังกรกมลาวาส¹ เพื่อเผยแผร์ศาสนาพุทธลัทธิมหายาน วัดมังกรกมลาวาสจึงเป็นวัดพุทธศาสนานิกายมหายานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย²

ภาพที่ 4.1
ประตูทางเข้า

ที่มา: <http://www.manager.co.th>

¹ สกุลไทย, “เล่งเน่ยยี่ 130 ปีในผืนแผ่นดินไทย,” <<http://www.sakulthai.com>>, 20 พฤษภาคม 2546.

² ผู้จัดการ, “ตระเวนเยาวราช ไหว้ 8 ศาลเจ้า เอาฤกษ์ตรุษจีน,” <<http://www.manager.co.th>>, 25 มกราคม 2549.

ภาพที่ 4.2 อาคารเรียน

ที่มา: <http://www.sakulthai.com>

วัดมิ่งกรมกลาวาสผ่านยุคสมัยมาถึง 5 รัชกาล มีอายุกว่า 130 ปี ได้ทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางแห่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานจีนนิกาย ถือเป็นที่พักของชาวไทย-จีนมา ทุกยุคสมัย พระอาจารย์เจ้าอาวาสในยุคต่อ ๆ มา ได้ดูแลทำนุบำรุง บูรณะปฏิสังขรณ์วัดเรื่อยมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้ง) เจ้าอาวาสรูปที่ 6 ได้พัฒนาสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่วัดอย่างมากมาย

ปัจจุบันมีพระภิกษุสามเณรจำพรรษาอยู่ประมาณ 300 รูป ยึดถือปฏิบัติธรรมตามหลัก พุทธศาสนาแบบมหายาน ถือศีล 240 ข้อ ฉันทาหารมังสวิรัต สวดมนต์เป็นภาษาสันสกฤต มีโรงเรียนมิ่งกรมลาวิทยาลัยภายในวัด ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยพระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2533 เพื่อเป็นที่ฝึกอบรมวิชาความรู้สายสามัญแก่ศาสนทายาท นับเป็นโรงเรียน พระปริยัติธรรมสายสามัญศึกษาแห่งแรกของคณะสงฆ์จีนที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีคำขวัญ ให้นักเรียนปฏิบัติ 4 ประการ คือ มีคุณธรรม ความรู้ กตัญญู กตเวทิตะ และเสียสละ

ภายในวัดประกอบด้วยโบสถ์ วิหาร ศาลเจ้าที่เป็นสถาปัตยกรรมจีน ทั้งยังมีอาคาร ไทย-จีนประยุกต์ 9 ชั้น (อาคารพิพิธภัณฑวัดธรรม) อันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นอยู่บนถนนเจริญกรุง โดยเป็นอาคารที่ก่อสร้าง เมื่อ พ.ศ. 2516 ทุกวันจะมีประชาชนมาสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ นับถือ และมีผู้คนหลั่งไหลมาอย่างเนืองแน่นโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ของจีน

เนื่องจากวัดมิ่งกรมฯ เป็นวัดจีนที่ยังคงมีนักบวชอยู่ ดังนั้น จึงมีการประกอบพิธีกรรม มากมาย จนถือกันว่าวัดแห่งนี้เป็นศูนย์กลางแห่งพิธีกรรม ซึ่งจากการศึกษาของงามพิศ สัตย์สงวน เรื่อง "การหน้าที่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสถาบันศาสนาในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาศาสนาพุทธ

(วัดมิ่งกรมลาวาส)³ ก็ยืนยันว่า หน้าທີ່ที่เด่นชัดที่สุดของวัดมิ่งกรฯ” คือ หน้าที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม³ ทั้งนี้ จากการสังเกตภาคสนามพบว่า มีผู้คนเดินทางเข้ามาที่วัดมิ่งกรฯ ตลอดเวลา ทำให้อาณาบริเวณของวัดดูคับแคบ เมื่อเทียบกับจำนวนพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทย ชาวจีน ที่แวะเข้ามากราบไหว้บูชาพระประธาน และเทพเจ้าต่าง ๆ ตามลักษณะปัญหาของแต่ละคน เช่น ฮั่วท้อเขียนชื่อ (เทพแห่งการแพทย์) ใ้ส่วยเอี้ย (เทพแห่งดวงชะตา) ไฉซิ่งเอี้ย (เทพแห่งโชคลาภ) กวนอู (เทพแห่งความซื่อสัตย์) เป็นต้น ต่างต้องปิดเป่าทุกขภัยแก่มนุษย์⁴ ซึ่งลักษณะปัญหาและความศรัทธาต่อเทพแต่ละองค์นั้น มีความสัมพันธ์กับการเลือกพื้นที่เสี่ยงเขียนชื่อด้วย โดยประเด็นนี้จะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

สำหรับพิธีกรรมสำคัญที่วัดมิ่งกรมลาวาสจัดขึ้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ พิธีกรรมหลักของวัดและพิธีกรรมที่จัดขึ้นตามเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งพิธีกรรมทั้ง 2 ประเภทมีรายละเอียดที่ต่างกััน ดังนี้

พิธีกรรมหลักของวัดมิ่งกรมลาวาส

ในส่วนของพิธีกรรมหลักที่ทางวัดเป็นผู้จัดทำขึ้นนั้น เป็นพิธีกรรมที่ถูกจัดขึ้นทุกปี โดยมีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด ประกอบไปด้วยพิธีกรรม 3 พิธี คือ พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีเสริมดวงชะตา และพิธีขอขมาเจ้ากรรมนายเวร

1. พิธีสะเดาะเคราะห์ เป็นพิธีที่ผู้ศรัทธาจะเลือกทำเวลาใดก็ได้ เพราะมีจัดขึ้นตลอดทั้งปี แต่ส่วนใหญ่ผู้คนมักจะทำในช่วงเทศกาลตรุษจีนมากเป็นพิเศษ เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์สิ่งที่ไม่ดีให้ออกไปจากชีวิต แล้วให้มีแต่สิ่งดี ๆ เข้ามาเพื่อต้อนรับวันปีใหม่ (วันตรุษจีน)

2. พิธีเสริมดวงชะตา เป็นการฝากดวงชะตาเคราะห์และฝากสวดเพื่อเสริมสิริมงคลที่จัดขึ้นทุก ๆ วันขึ้น 1 ค่ำกับวันขึ้น 15 ค่ำของจีนทุกปี (ประมาณ 15 วัน จึงจะมีการสวดเสริมมงคล 1 ครั้ง) เพื่อขอขมามีพระพุทธรูปเจ้าและพระโพธิสัตว์คุ้มครองให้ผู้ที่ทำพิธีมีอายุยืนยาว

³งามพิศ สัตย์สงวน, “การหน้าที่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสถาบันศาสนาในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาศาสนาพุทธ (วัดมิ่งกรมลาวาส),” (รายงานการวิจัย ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), น. 118.

⁴ สกูลไทย, “เล่งเน่ยยี่ 130 ปีในฝันแผ่นดินไทย,” <<http://www.sakulthai.com>>, 20 พฤษภาคม 2546.

3. พิธีขอขมาเจ้ากรรมนายเวร จะจัดขึ้นในวันที่ 12-16 เดือน 2 ของจีน ภายในหนึ่งปีมีเพียง 5 วันเท่านั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขอขมาเจ้ากรรมนายเวรทุกคนที่เคยล่วงเกินมาก่อน ไม่ว่าจะชาติที่แล้วหรือชาติภพปัจจุบัน เพื่อขอให้เจ้ากรรมนายเวรอโหสิกรรม⁵

พิธีกรรมข้างต้น ยังเป็นความเชื่อตามหลักโหราศาสตร์ของชาวจีนที่สืบทอดกันมานาน นับเป็นพันปีว่า คนเราเกิดมาจะมีดวงดาวประจำชะตาชีวิตของทุกคน โดยดวงดาวจะโคจรไปตามดาวราศีประจำปีเกิดและดาวราศีประจำปีจะมีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตของบุคคลนั้น ๆ ด้วย ซึ่งอาจจะเสริมดวงหรือปี ชง (ไม่ถูกกัน) ดวงชะตาของปีนั้น ๆ ได้

เช่น ปี 2548 ราศีประจำปีนี้เป็น ปีระกา จะ “ชง” (ไม่ถูกกัน) กับราศีของผู้ที่เกิด ปีเถาะ ปีชวด ปีระกา และ ปีมะเมีย ด้วยความเชื่อดังกล่าว ผู้ที่เกิดใน 4 ราศี นี้ จะต้องไปทำ พิธีสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตาชีวิตของตนเอง หรือในปี 2549 อาจจะมีคนที่เกิดในปีจอ ปีมะโรง ปีมะแม และปีฉลูไปกันค่อนข้างมาก เพราะผู้ที่เกิดในปีที่ว่ามาถือเป็นดวงที่ “ชง” หรือไม่ถูกกับปีจอปีนี้ ต้องมาสะเดาะเคราะห์ที่วัดมังกรฯ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะไหว้ไม่เป็นหรือทำตามขั้นตอนไม่ถูก เพราะมีคำแนะนำเขียนบอกไว้อย่างละเอียด⁶

วิธีการสะเดาะเคราะห์ คือ การนำเทียบแดง (ใบสะเดาะเคราะห์) เขียนชื่อวันเดือนปี และเวลาเกิดของตน พร้อมด้วยกระดาษเงินกระดาษทองไปกราบไหว้ขอพรต่อ เทพเจ้าไท่ส่วยเอี้ย และฝากดวงชะตา เพื่อขอให้ท่านปกป้องคุ้มครองภัยพิบัติอุบัติวันตรายทั้งปวง เสริมดวงชะตาชีวิต และเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวสืบไป⁷

การกล่าวถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง รวมไปถึงการทำพิธีสะเดาะเคราะห์ เพื่อให้พ้นจากทุกขโศกที่เผชิญอยู่นั้น ต่างมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงอยู่กับการเสี่ยงเซียมซีด้วย เนื่องจากการเสี่ยงเซียมซีเป็นขั้นตอนหนึ่งของการทำบุญไหว้พระ ทั้งยังเป็นการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านหนึ่งเซียมซีก็เป็นพิธีกรรมที่ช่วยให้ผู้ประกอบพิธีทราบเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งย่อมมีทั้งเรื่องดีและร้ายหรือปะปนกันไปตามผลการทำนายที่ได้รับ สิ่งสำคัญ

⁵ พัชรวรรณ รัตนพันธุ์, “พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนา: ศึกษากรณีวัดมังกรกมลาวาส ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 61-62.

⁶ ผู้จัดการ, “ตระเวนเยาวราช ไหว้ 8 ศาลเจ้า เอาฤกษ์ตรุษจีน,” <<http://www.manager.co.th>>, 25 มกราคม 2549.

⁷ คมชัดลึก, <<http://www.komchadluek.com>>, 23 กุมภาพันธ์ 2548.

คือ เมื่อได้รับคำทำนายที่ไม่ดี ผู้คนจะหาวิธีบรรเทาสิ่งไม่ดีนั้นด้วยการสะเดาะเคราะห์ด้วยพิธีกรรมที่ทางวัดจัดขึ้น

พิธีกรรมที่จัดขึ้นตามเทศกาล

พิธีกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ของวัดมิ่งกรฯ นั้น ก็ถูกจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ประกอบด้วยพิธีกรรมในเทศกาลใหญ่ 3 เทศกาล คือ

1. เทศกาลตรุษจีน เป็นเทศกาลที่ถือเอาวันที่ 1 เดือน 1 ของจีนเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน ถือว่าเป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นเทศกาลที่คนจีนจะได้หยุดพักหลังจากที่ต้องทำงานมาตลอดทั้งปี ในระหว่างเทศกาลนี้ นอกจากคนจีนจะนิยมไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ยังนิยมไปไหว้เจ้าในวัดจีนและศาลเจ้า

ช่วงเทศกาลตรุษจีนที่วัดมิ่งกรฯ ผู้คนมักจะพาครอบครัวไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยแทบทุกครอบครัวจะพากันไปสะเดาะเคราะห์กับเทพให้ส่วยเอี้ย ซึ่งเป็นเทพแห่งโชคราะห์ เนื่องจากชาวจีนเชื่อว่าได้สะเดาะเคราะห์และจะทำให้ตลอดปีนั้น ๆ มีแต่สิ่งที่ดีเข้ามาในชีวิต นอกจากนี้ ยังนิยมมาไหว้เทพเจ้าไฉ่ซิงเอี้ย ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งโชคลาภ เป็นการขอให้ค้าขายได้กำไร มีเงินทองใช้ตลอดปี⁸

พิธีกรรมการเสี่ยงเซียมซีก็เป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งที่คนส่วนใหญ่นิยมทำในช่วงเทศกาลตรุษจีน เนื่องจากเป็นช่วงต้นปี ผู้คนจึงมาเสี่ยงเซียมซีเพื่อให้เทพเจ้าชี้แนะว่าโชคราะห์ในปีใหม่นี้จะเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งยังถือเป็นการขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลต่อตนเองด้วย

2. เทศกาลสารทจีนหรือเทศกาลจงหยวน ตรงกับวันที่ 15 เดือน 7 ตามจันทรคติของจีน ในวันนี้หรือก่อน-หลังจากวันจงหยวนในช่วงเดือน 7 นี้ ชาวจีนจะนิยมจัดงานทิ้งกระจาดไปรยทานหรือการเซ่นไหว้ดวงวิญญาณไร้ญาติ เป็นการแจกทานทั้งแก่สัมภเวสีและคนยากจนที่ยังมีชีวิตอยู่นับเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญรองจากเทศกาลตรุษจีน โดยมีจุดมุ่งหมายด้านการส่งเสริมความกตัญญู สอนให้มนุษย์นับถือและรำลึกถึงบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังนิยมกระทำกันในเทศกาลกินเจ และในพิธีกึ่งเด็กอื่น ๆ สำหรับวัดมิ่งกรฯ จะจัดพิธีทิ้งกระจาดดังกล่าวทุก ๆ วันที่ 26-28 เดือน 7 โดยลักษณะโดยรวมจะคล้ายกับการประกอบพิธีกึ่งเด็ก

⁸ พัชรวรรณ รัตนพันธุ์, "พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนา: ศึกษากรณีวัดมิ่งกรกมลาวาส ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร," น. 56.

3. เทศกาลกินเจ ตรงกับวันที่ 29 หรือ 30 เดือน 8 ถึงวันที่ 9 เดือน 9 ตามจันทรคติของจีน ผู้ที่ถือธรรมเนียมนี้จะต้องสวมใส่ชุดสีขาวและกินเจติดต่อกันเป็นเวลา 10 วัน และในระหว่างเทศกาลนี้ก็มีพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น เดินลุยไฟ ฯลฯ

เทศกาลกินเจที่ทางวัดมังกรฯ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีนั้น อุบาสกอุบาสิกาที่ถือธรรมเนียมกินเจสามารถมาทานอาหารที่โรงเจภายในวัดได้ เพียงแต่มีข้อปฏิบัติ คือ ต้องสวมชุดสีขาวทั้งชุด หากไม่แต่งกายด้วยชุดสีขาวและไม่กินเจจะไม่สามารถเข้าสู่โรงเจภายในวัดได้ เนื่องจากถือกันว่าโรงเจเป็นสถานที่บริสุทธิ์⁹

พิธีกรรมอีกพิธีหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นส่วนประกอบในเกือบทุกพิธีของชาวจีน คือ พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้ เนื่องจากการเซ่นไหว้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเป็นการแสดงถึงความเคารพและศรัทธาที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีน สิ่งที่นิยมนำมาเซ่นไหว้มีมากมาย ได้แก่ ผลไม้ ดอกไม้ กระดาษเงิน กระดาษทอง อาหาร เส้นหมี่ เป็นต้น โดยสิ่งของแต่ละอย่างก็ล้วนมีความหมายต่างกันไป เช่น ส้ม เป็นผลไม้ที่หมายถึงความโชคดีและอยู่เย็นเป็นสุข กระดาษเงินกระดาษทอง หมายถึง ความร่ำรวย การทำมาค้าขาย, เส้นหมี่ หมายถึง การมีอายุยืนยาว ซึ่งของไหว้เหล่านี้ล้วนเป็นการสื่อความหมายของความเจริญรุ่งเรือง ความเป็นสิริมงคล การมีอายุที่ยืนยาวและความมั่งมีศรีสุขทั้งสิ้น

พื้นที่ประกอบพิธีกรรมการเสด็จเยี่ยมขี้

พื้นที่ประกอบพิธีการเซ่นไหว้ของวัดมังกรกมลาวาสมีความหลากหลายตามเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ที่ประดิษฐานอยู่ภายในวัด เมื่อก้าวผ่านประตูเข้าไปภายในจะพบท้าวจตุโลกบาล 4 องค์ ประทับยืน 4 ทิศอยู่ทั้ง 2 ข้าง แทนบูชาที่ตั้งอยู่ตรงกลางในอาคารนี้ คือ รูปเคารพของพระศรีอริยเมตไตรย ส่วนด้านหลังของแทนบูชานี้ได้ตั้งรูปพระเวทไพธัสต์ว์ ผู้ทำหน้าที่รักษาอาราม ยืนหันหน้าเข้าพระอุโบสถ

ถัดเข้าไปเป็นลานกว้าง ส่วนวิหารใหญ่ตรงกลางเป็นอุโบสถชื่อว่าวิหารต้าสวุงเป่าเตี้ยน ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระประธานของวัด คือ พระศรีศากยมุนี พระอมิตตาพุทธและพระโกษชัยคุรุพุทธ โดยมีรูป 18 อรหันต์ตั้งอยู่ทั้ง 2 ข้างของวิหารนี้

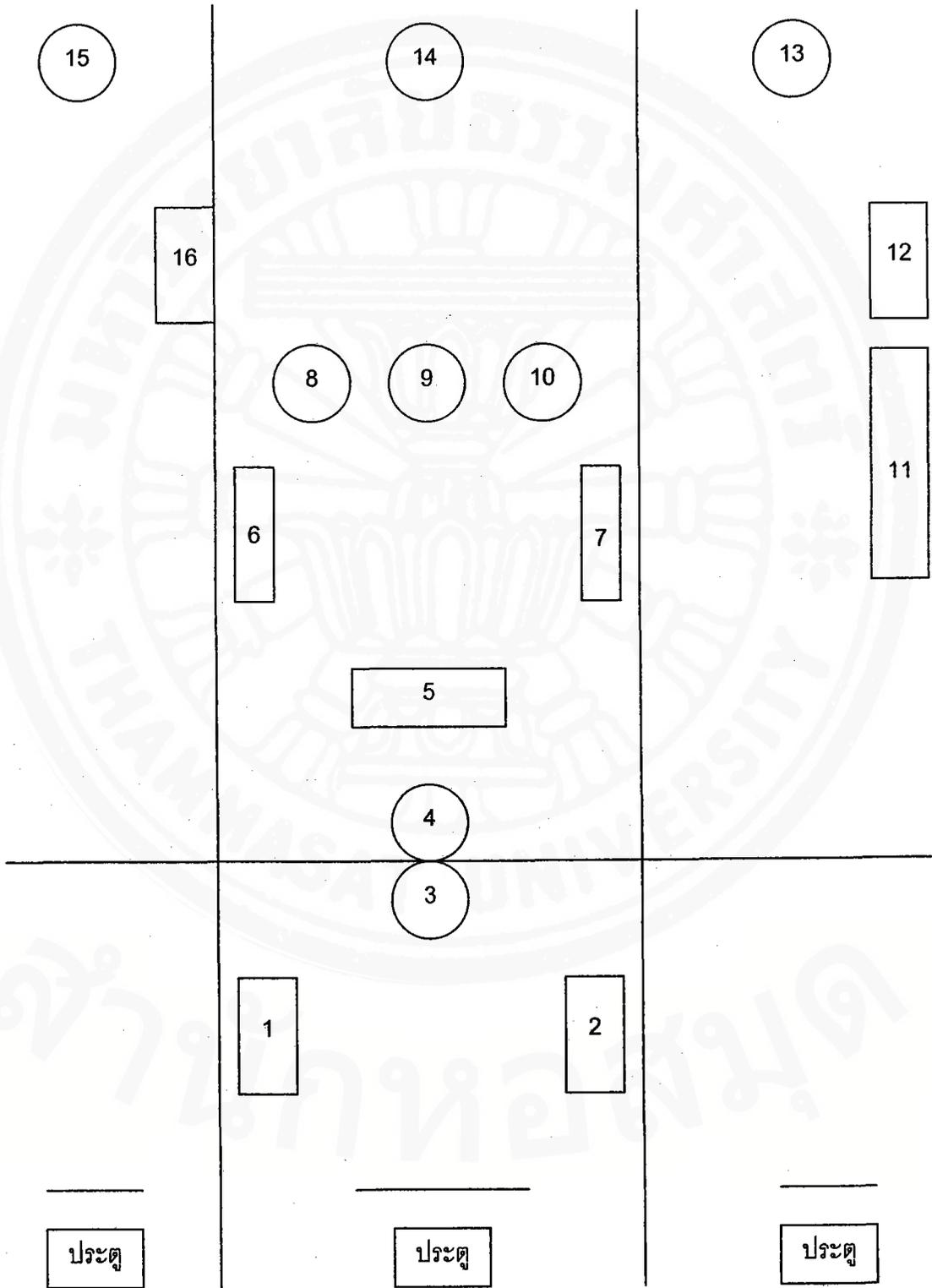
⁹ เรื่องเดียวกัน, น. 50-55.

สำหรับอาคารที่ 2 เมื่อหันหน้าเข้าหาวัด ด้านขวาเป็นที่ประดิษฐานของฮั่วท้อเซียนซือ ไท่ส่วยเอี้ย ไฉซิงเอี้ยและเทพเจ้าองค์อื่น ๆ ซึ่งตั้งบูชาอยู่ในแท่นเดียวกัน ซ้าย ๆ กันนั้นเป็นห้องจ่ายยาจีนสำหรับผู้ที่มาขอเซียมซียากับฮั่วท้อเซียนซือ

ถัดเข้าไปด้านในสุดซึ่งเป็นอาคารหลังที่ 3 นั้น ตรงกลางเป็นวิหารสำหรับตั้งรูปบูชาอาจารย์สกเหิง (โจวซือ) ผู้ก่อตั้งวัดมังกรฯ ด้านขวาเป็นห้องบูชาเจ้าแม่กวนอิม ด้านซ้ายเป็นห้องบูชารูปเคารพของเซียนหลักโจ้ว ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1-2. ท้าวจตุโลกบาล
3. พระศรีอารียเมตไตร
4. พระเวทโพธิสัตว์
5. วิหารตำสววยงเป้าเตียน
- 6-7. 18 อรหันต์
8. พระอามิตตาพุทธ
9. พระศรีศากยมุนี
10. พระไภษัชยคุรุพุทธ
11. เทพเจ้าไฉซิงเอี้ย, ฮั่วท้อเซียนซือ, เทพเจ้าไท่ส่วยเอี้ยและเทพเจ้าองค์อื่น ๆ
12. ที่บริจจาคยาฮั่วท้อเซียนซือวัดเล่งเน่ยยี่
13. เจ้าแม่กวนอิม
14. พระอาจารย์สกเหิง (โจวซือ)
15. เซียนหลักโจ้ว
16. ตู้ใบเซียมซี

แผนภาพที่ 4.1
แผนผังวัดมังกรกมลาวาส

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า พื้นที่ประกอบพิธีกรรมการเลี้ยงเซียมซีนั้นมีประมาณ 4 ที่ โดยมีเกณฑ์ในการแบ่งอาณาบริเวณการเลี้ยง คือ องค์เทพเจ้า ซึ่งมีเทพเจ้าที่มีความสำคัญ ดังนี้

1. ส่วนของพระประธาน

เป็นพระพุทธรูปสี่ทอแบบจีน ประกอบไปด้วยองค์พระยูไลหรือพระศรีศากยมุนี (พระสัมมาสัมพุทธเจ้า) เป็นหนึ่งในสามของพระประธานในพระอุโบสถหรือวิหารต่ำสวญงเป้าเตี้ยน ประทับอยู่ตรงกลาง ส่วนพระอมิตตาพุทธประทับอยู่ด้านขวาของพระศรีศากยมุนี และพระโกษาชยคุรุพุทธประทับอยู่ทางด้านซ้าย¹⁰ โดยมีรูป 18 พระอรหันต์ตั้งอยู่ทั้ง 2 ข้างของวิหารนี้

ภาพที่ 4.3
พระประธาน

ที่มา: <http://www.sakulthai.com>

ความสำคัญของพระประธานทั้ง 3 องค์ คือ พระศรีศากยมุนีทรงสั่งสอนให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีและชำระจิตใจของตนเองให้ผ่องใส ส่วนพระอมิตตาพุทธจะทรงบันดาลให้ผู้มาบ่าเพ็ญกุศลไปเกิดในแดนสุขาวดี ซึ่งจะมีแต่ความสุข ไม่มีความทุกข์ และพระโกษาชยคุรุพุทธ ซึ่ง

¹⁰ สกุลไทย, “เล่งเน่ยยี่ 130 ปีในผืนแผ่นดินไทย,” <<http://www.sakulthai.com>>, 20 พฤษภาคม 2546.

ถือกันว่าเป็นครูแห่งยารักษาโรค ถ้าผู้ใดบูชานมัสการท่าน จะไม่มีโรคภัย หรือถ้าผู้ใดเจ็บไข้ได้บูชาท่านแล้วจะหายเร็วขึ้น¹¹

สำหรับที่ประดิษฐานขององค์พระประธานเป็นวิหาร ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางของวัดมังกรฯ มีอาณาบริเวณกลางขวางมากที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ทั้งยังมีพื้นที่เสี่ยงเซียมซีที่แยกออกจากพื้นที่การสักการะอย่างชัดเจน โดยถัดจากบริเวณที่ตั้งองค์เทพ จะพบโต๊ะสำหรับผู้ที่ต้องการบูชาด้วยดอกไม้ มีกระบอกเซียมซีวางอยู่ด้านบน ด้านหลังของพื้นที่เสี่ยงเซียมซีนี้เป็นโต๊ะที่ตั้งกระถางธูปและสิ่งของที่ผู้ศรัทธานำมาไหว้ ทำให้มีผู้คนเสี่ยงเซียมซีบริเวณนี้มากที่สุด ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะอาณาบริเวณกว้างขวาง และตั้งอยู่ส่วนกลาง ทำให้ง่ายต่อการสังเกต

นอกจากนั้น บริเวณโต๊ะบูชายังมีเทพเจ้าขงจื้อบึงเซียง ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งการศึกษา ประดิษฐานอยู่ พื้นที่ส่วนนี้จึงเป็นพื้นที่การสื่อสารของนักเรียนนักศึกษาที่ถูกจัดไว้เป็นการเฉพาะ และจะมีกลุ่มวัยเรียนมาราบไหว้ โดยเฉพาะช่วงสอบ ไม่ว่าจะเป็นการสอบทั่วไปหรือการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยเคยสังเกตเห็นนักเรียนบางคนนำดินสอ 2B ที่จะนำไปทำข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยมาปักไว้ที่กระถางธูปบริเวณนี้ เพื่อความเป็นสิริมงคลในการสอบ ส่วนของไหว้ที่นิยมนำมา คือ ไรตีสายไหม

2. ฮูโต้วหมอเทวดา หรือ ฮั่วท้อเซียนซือ

เป็นแพทย์ที่มีชื่อเสียงในสมัยสามก๊กและเป็นผู้วางรากฐานวิทยาศาสตร์การแพทย์ของจีน ชาวจีนถือกันว่าเป็นเทพเจ้าแห่งการแพทย์ เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมาราบไหว้ นอกจากนี้ยังมีเทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตา (ให้ส่วยเอี้ย) เทพเจ้าไล่ชิงเอี้ย¹² สำหรับเทพเจ้าไล่ชิงเอี้ยนั้นเป็นเทพเจ้าแห่งเงินตราและโชคลาภ ผู้คนมักนิยมไหว้กัน เพื่อให้เป็นสิริมงคลและเชื่อว่าการบูชาไล่ชิงเอี้ยจะทำให้การเงินดี มีความมั่นคงและร่ำรวย

¹¹ พัชรวรรณ รัตนพันธุ์, "พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนา: ศึกษากรณีวัดมังกรกมลาวาส ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร," น. 36-38.

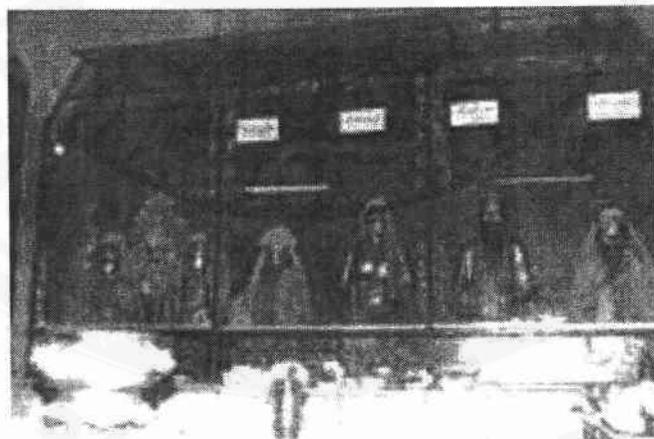
¹² คมชัดลึก, <<http://www.komchadleuk.com>>, 23 กุมภาพันธ์ 2548.

ภาพที่ 4.4
ฮั่วท้อเซียนซือ

ที่มา: www.sakulthai.com

ภาพที่ 4.5
ไท่ส่วยเอี้ย ไฉ่ซิงเอี้ย ฮั่วท้อเซียนซือ และเทพเจ้าองค์อื่น

ที่มา: www.sakulthai.com

อาณาบริเวณที่ประดิษฐานขององค์เทพเหล่านี้ เป็นวิหารที่ตั้งอยู่ด้านขวา โดยอยู่ระหว่างวิหารขององค์พระประธานและวิหารขององค์เจ้าแม่กวนอิม มีพื้นที่เสียงเซียมซีที่ไม่ได้แยกจากบริเวณสำหรับสักการะและด้วยเหตุผลที่มีเทพเจ้าประทับอยู่บริเวณนี้จำนวนหลายองค์ แต่ละองค์เป็นที่เคารพนับถือในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ การปกป้องคุ้มครอง รวมไปถึงโชคลาภ จึงมี

ผู้คนเข้าเสี่ยงเซียมซีบริเวณนี้ไม่ขาดสายด้วยปัญหาที่แตกต่างกันไป แม้เมื่อเทียบกับพื้นที่หน้าองค์พระประธานจะน้อยกว่าก็ตามที

3. วิหารอีก 2 หลัง

คือวิหารอวโลกิเตศวร ประดิษฐานรูปเจ้าแม่กวนอิม และวิหารสังฆปริณายก ประดิษฐานเขียนหลักใจ้ว ซึ่งเป็นหมู่เทพซึ่งเชื่อกันว่าจะให้ความคุ้มครอง ช่วยในเรื่องสุขภาพ การค้า และความรัก¹³

เจ้าแม่กวนอิมหรืออวโลกิเตศวรโพธิสัตว์เป็นพระโพธิสัตว์ที่มีสมญาว่า “มหาเมตตา มหากรุณา” สามารถประทานอภัยและช่วยให้พ้นทุกข์ภัยได้อีก 16 ประเภท เช่น อัคคีภัย อุทกภัย และโจรภัย เป็นต้น โดยทั่วไปผู้คนมักจะขอพรเกี่ยวกับเรื่องเงินทอง ความมั่งคั่ง โชคลาภ และสุขภาพที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังช่วยเหลือในการให้กำเนิดบุตรธิดาอีกด้วย ดังนั้น คนที่อยากได้บุตรก็จะไปเซ่นไหว้เจ้าแม่กวนอิม¹⁴

วิหารอวโลกิเตศวร ซึ่งเป็นที่ประทับของเจ้าแม่กวนอิมตั้งอยู่ถัดจากวิหารที่ประทับของ ยั่วท้อเขียนชื่อไปทางด้านหลัง ใช้พื้นที่การเสี่ยงเซียมซีร่วมกับการบูชาองค์เจ้าแม่กวนอิม คนไม่ค่อยพลุกพล่าน มีความสงบมากกว่า 2 ส่วนแรก แต่มีผู้มาเสี่ยงบริเวณนี้น้อยกว่า

นอกจากนี้ยังมีวิหารสังฆปริณายก ประดิษฐานเขียนหลักใจ้ว ซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังถัดจาก วิหารปฐมบูรพาจารย์ ประดิษฐานรูปเหมือนของพระอาจารย์จันทวงศาจารย์ วัดบวรนิเวศวิหาร บริเวณนี้มีผู้คนเข้ามากกราบไหว้น้อยกว่าบริเวณอื่น เนื่องจากตั้งอยู่ด้านหลัง หากเป็นผู้ที่เดินทางเข้ามาวัดแห่งนี้เป็นครั้งแรก อาจไม่สังเกตเห็นว่ามีวิหารนี้ตั้งอยู่ เป็นพื้นที่เสี่ยงเซียมซีที่เงียบสงบมากที่สุดและมีผู้มาเสี่ยงน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะผู้ที่ต้องการเสี่ยงไม่ทราบว่ามีพื้นที่เสี่ยงเซียมซีบริเวณนี้อยู่ด้วย

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายนี้ เป็นที่เคารพสักการะบูชากราบไหว้ของพุทธศาสนิกชนมานับเป็นพัน ๆ ปี เมื่อพิจารณาพื้นที่ต่าง ๆ แล้วพบว่า มีพื้นที่การสื่อสารสำหรับคนทุกกลุ่มทุกวัย และการมีพื้นที่ที่หลากหลายนี้สะท้อนว่า วัดมิ่งกรฯ เปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามีส่วนร่วมในการสื่อสารได้อย่างทั่วถึง

¹³ ผู้จัดการ, “ตระเวนเยาวราชไหว้ 8 ศาลเจ้า เอาฤกษ์ตรุษจีน,”

<<http://www.manager.co.th>>, 25 มกราคม 2549.

¹⁴ พัชรวรรณ รัตนพันธุ์, “พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนา: ศึกษากรณีวัดมิ่งกรมลาวาส ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร,” น. 39-40.

ใบเชียมซี: ผลการทำนายดวงชะตา

วัดมังกกรมลาวาสมีการเสี่ยงเชียมซี 3 รูปแบบ คือ การเสี่ยงทายจากกระบอกเชียมซี ซึ่งมีเชียมซีอยู่ 3 ชุด ใช้ในการทำนายเรื่องทั่วไป มีพื้นที่เสี่ยงจำนวน 4 ที่ ดังรายละเอียดในหัวข้อที่ผ่านมา ส่วนการเสี่ยงทายจากกระบอกเชียมซีอีกแบบหนึ่ง คือ การเสี่ยงเชียมซีรักษาโรค มีจำนวน 100 ใบ ซึ่งใบเชียมซีจะระบุถึงตัวยาและวิธีการรักษาโรคโดยเฉพาะ ผู้เสี่ยงต้องเสี่ยงบริเวณส้วท้อเขียนชื่อ (หมอสู้ไต่ว) เท่านั้น เนื่องจากหมอสู้ไต่วเป็นเทพแห่งการแพทย์ แบบสุดท้ายคือ เชียมซีที่ใช้วิธีการเทียบอายุจากตารางเทียบอายุในวัด ซึ่งเปรียบเทียบกับพระอรหันต์ 18 องค์ สำหรับที่มาของใบเชียมซีของวัดมังกกรฯ นั้น เนื่องจากเป็นวัดขนาดใหญ่ ทางวัดจะจัดพิมพ์ใบเชียมซีขึ้นเองเป็นการเฉพาะ สำหรับการศึกษานี้เลือกศึกษาเพียงใบเชียมซีที่ทำนายเรื่องทั่วไป โดยจะใช้รูปแบบ (form) และเนื้อหา (content) ของใบเชียมซีเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

ในส่วนของรูปแบบ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) หยิบใบเชียมซีแต่ละชุดขึ้นมา ชุดละ 4 ใบ พบว่า ใบเชียมซีทั้ง 3 ชุดมีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งเหมือนกัน แต่มีสี ขนาด และลวดลายที่แตกต่างกัน นั่นคือ ชุดพระประธานใช้พื้นสีเขียว ตัวอักษรและลวดลายสีดำ มีความกว้าง 7.6 ซม.และยาว 18.4 ซม. ชุดกวนอิมหลักใจ้ว ใช้พื้นสีชมพู ตัวอักษรและลวดลายสีดำ มีความกว้าง 10.6 ซม.และยาว 19.6 ซม. ส่วนชุดวัดมังกกรมลาวาสใช้พื้นสีเหลือง ตัวอักษรและลวดลายสีแดง มีความกว้าง 10.7 ซม.และยาว 19.9 ซม. จะเห็นว่าชุดพระประธานมีขนาดเล็กที่สุด ส่วนชุดกวนอิม หลักใจ้วและชุดวัดมังกกรมลาวาสมีขนาดใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ทั้ง 3 ชุดยังใช้สีที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการมองเห็นและเลือกหยิบ ขณะที่ลวดลายที่ตกแต่งใบเชียมซีชุดพระประธานและกวนอิม หลักใจ้วที่ความคล้ายคลึงกัน ส่วนชุดวัดมังกกรมลาวาสมีลวดลายที่วิจิตรกว่า

ภาพที่ 4.6

ตัวอย่างใบเซียมซีทั้ง 3 ชุด ของวัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่)

ใบเซียมซีชุดพระประธาน ใบเซียมซีชุดกวนอิม หลักใจัว ใบเซียมซีชุดวัดมังกรกมลาวาส

ที่มา: วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่)

ด้านเนื้อหาในใบเซียมซีของวัดนี้ หลังจากการสำรวจเนื้อหาคำทำนายในใบเซียมซีทั้ง 3 ชุด คือ ใบเซียมซีเล่งเน่ยยี่ พระประธาน, ใบเซียมซีเล่งเน่ยยี่ กวนอิม หลักใจัว และใบเซียมซีวัดมังกรกมลาวาสแล้วพบว่า แต่ละใบในแต่ละชุดมีเนื้อหาใกล้เคียงกัน โดยกล่าวถึงสิ่งที่คนในสังคมมีความกังวลและให้ความหมายต่อใบเซียมซี ทั้งเรื่องสุขภาพความเจ็บป่วย โชคลาภเงินทอง ชะตาชีวิต ความรัก ครอบครัว การเดินทาง หน้าที่การงาน ซึ่งในส่วนของหน้าที่การงานนั้น ยังบ่งบอกถึงอาชีพของกลุ่มผู้เสี่ยงเซียมซีด้วย นั่นคือ กลุ่มผู้ประกอบการค้า กลุ่มข้าราชการ กลุ่มชนชั้นกลางที่อยู่ในวัยทำงาน และผู้สูงวัย

ส่วนเนื้อหาที่แตกต่างกันในรายละเอียดนั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีผลการทำนายที่เป็นไปในทางที่ดีแก่ผู้เสี่ยงทาย และกลุ่มที่สองมีทั้งทางดีและทางร้ายปะปนกันในใบเดียว ซึ่งการแบ่งกลุ่มคำทำนายของวัดมังกรกมลาวาสนี้อาจแตกต่างจากวัดหรือศาลเจ้าบางแห่งที่มีผลการทำนาย 3 กลุ่ม โดยอีกกลุ่มหนึ่ง คือ คำทำนายที่เป็นไปในทางร้าย สำหรับคำทำนายของวัดมังกรฯ เมื่อสำรวจดูแล้วพบว่า คำทำนายชุดวัดมังกรกมลาวาสและชุดเล่งเน่ยยี่พระประธาน

เป็นชุดที่มีค่านายเป็นไปในทางดีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือเป็นคำทำนายที่ปะปนกันทั้งดีและร้าย ขณะที่คำทำนายชุดเล่งเน่ยยี กวนอิม หลักโจ้ว เป็นชุดที่ส่วนมากจะเป็นคำทำนายที่มีทั้งดีและร้าย โดยจะมีคำแนะนำให้สะเดาะเคราะห์ด้วยวิธีต่าง ๆ รวมไปถึงการปฏิบัติตนด้วย

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากความแตกต่างข้างต้นแล้ว การใช้ภาษาของใบเซียมซีแต่ละชุดยังมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยชุดพระประธานใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย อ่านแล้วไม่ต้องตีความ แต่มีเนื้อหาที่แนะนำให้ทำบุญ กราบไหว้และขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมอยู่ด้วย ส่วนชุดกวนอิม หลักโจ้ว ใช้ภาษาที่สละสลวยกว่า มีการใช้คำเปรียบเทียบ ต้องอาศัยการตีความเล็กน้อย และชุดวัดมังกรกมลาวาสมีเอกลักษณ์ตรงที่คำขึ้นต้นของทุกใบจะใช้คำว่า "ชะตาชีวิตช่วงนี้" ดังนั้นการศึกษาเนื้อหาในใบเซียมซี จึงเป็นการวิเคราะห์คนกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาเสี่ยงเซียมซีและความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่สังคมมีความกังวลและต้องการเยียวยา

ตัวอย่างใบเซียมซีที่ยกมา จึงมีทั้งเรื่องของโชคลาภ การงาน การค้า สุขภาพ อนาคต ครอบครัว ครอบคลุมไปถึงคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นคนเฒ่าคนแก่ คนทำงาน พ่อค้า แม่ค้า มนุษย์ปุถุชนไปจนถึงครอบครัวของเขาเหล่านั้น อันแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มัวเสี่ยงที่วัดแห่งนี้ ประกอบไปด้วยคนจากหลากวัยหลายอาชีพ

ความหลากหลายของเนื้อหาในใบเซียมซี เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มในสังคมได้มีโอกาสเลือกส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตนเอง โดยไม่ว่าจะเป็นบุคคลช่วงวัยใด ประกอบอาชีพใด ก็สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผลการทำนายนั้นได้ อาณาเขตที่กว้างขวางแห่งการปกป้องคุ้มครองของอำนาจความศักดิ์สิทธิ์จากเทพเบื้องบนนี้ ส่งผลให้แต่ละบุคคลเลือกสื่อสารและสร้างความหมายในแบบที่ตัวเองพึงพอใจ

เนื้อหาคำทำนายในใบเซียมซีของวัดมังกรกมลาวาสที่นำมาตีความและทำการวิเคราะห์นั้น จะช่วยให้เห็นถึงความหมายที่อยู่เบื้องหลัง เพราะเนื้อหาคำทำนายเหล่านี้ต่างชุกชอนอารมณ์และความหวังบางอย่างเอาไว้ และเมื่อสำรวจดูแล้ว สามารถแบ่งเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในใบเซียมซีได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ความสบายใจ
2. มีกำลังใจ/มีความหวัง/ไม่ท้อถอย
3. ได้คำแนะนำ ข้อเตือนใจและแนวทางในการดำเนินชีวิต

1. ความสบายใจ

ในประเด็นแรกที่เกี่ยวข้องกับความสบายใจนั้น เป็นคุณลักษณะที่ชัดเจนของการเสี่ยง เชียมซี ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถพบได้ หากเราอ่านความหมายเบื้องหลังอารมณ์ความรู้สึกนี้ผ่าน ผลการทำนายในใบเชียมซี เช่น

"ชะตาชีวิตช่วงนี้มีโชคลาก การงานรุ่งเรือง ถ้าเจ็บป่วยจะมีหมอดีมารักษา ครอบครัวย และตัวท่านจะประสบสุขตลอดกาลดีนักแล" (ใบเชียมซีวัดมิ่งกรมกลาวาส เบอร์ 4)

จากคำทำนายนี้ ถือว่าเป็นคำทำนายที่จัดว่าความหมายดี โดยหากเรากำลังประสบ ปัญหาทางการเงิน โชคลากที่จะมาในช่วงนี้คงทำให้คลายความกังวลได้ไม่น้อย เช่น ถ้าเป็น กลุ่มคนทำงาน เนื้อหาที่ว่า "การงานรุ่งเรือง" คงจะถูกใจคนกลุ่มนี้ ไม่เพียงเท่านั้น ยังดูเหมือนเป็นการยืนยันสถานะความมั่นคงของหน้าที่การงานด้วย หากเรากำลังเจ็บป่วย ก็จะมีหมอมารักษา คำทำนายตอนต้นนี้ แม้จะพูดถึงคนทั่ว ๆ ไป แต่เมื่อพินิจพิเคราะห์ดูแล้ว จะพบว่าค่อนข้างเฉพาะ เจาะจงบุคคลที่กำลังมีปัญหาในเรื่องดังกล่าวอยู่ อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายยังเป็นการยืนยัน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าถึงเพียงผู้เสี่ยงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงครอบครัวของผู้เสี่ยงด้วยว่า จะมีแต่ความสุข แต่ต่อไป ยิ่งสร้างความสบายใจเพิ่มขึ้นไปอีก

คำทำนายอีกใบหนึ่งที่จะยกมาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์นี้ มีขอบเขตของคำเสี่ยงทาย ที่กว้างไกลไปกว่าคำทำนายข้างต้น

"ชะตาชีวิตช่วงนี้จะได้บังเกิดลาภผลอันยิ่งใหญ่ จะได้การงานที่มีอนาคต ถ้าเป็น การค้าขายจะร่ำรวย มิฉะนั้นจะได้บุตรสุดที่รัก ถ้าเป็นความจะชนะแล" (ใบเชียมซีวัดมิ่งกรมกลาวาส เบอร์ 37)

สำหรับผลการทำนายนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับใบเชียมซี เบอร์ 4 ที่ยกขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว อาจดูคล้ายคลึงกัน เพราะพูดถึงโชคลาก การงาน ครอบครัวย แต่ใบเชียมซีเบอร์ 37 จะเป็นไปใน ทางที่ดีกว่า เพราะโชคลากที่จะได้ไม่ใช่โชคลากธรรมดา แต่ดูยิ่งใหญ่กว่า ที่แตกต่างดูจะเป็นเรื่อง การค้าขาย การขอลูกและคดีความ นอกจากนี้ ไม่ได้เจาะจงไปถึงคนที่มีปัญหา หากแต่พูดถึงคนที่ ไม่ได้มีปัญหาอะไร เพราะเมื่อสังเกตคำที่ใช้จะพบว่า จะใช้คำที่มีความหมายเป็นไปในทำนองที่ มากกว่าปกติธรรมดาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีอยู่แล้วนั่นเอง

ส่วนความ "สบายใจ" ที่กล่าวถึงนั้น ความหมายที่อยู่เบื้องหลังมีความชัดเจน หากผู้เสี่ยงได้คำทำนายทำนองเดียวกันนี้ ซึ่งถือเป็นคำทำนายที่ดีในทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะก่อนหน้าการเสี่ยงเราจะรู้สึกอย่างไร เมื่อได้อ่านใบเชียมซีที่มีเนื้อหาเช่นนี้หลังผ่านพิธีกรรมการเสี่ยงเชียมซีแล้ว อารมณ์ต่าง ๆ อาจจะบรรเทาหลงไป ทั้งยังเชื่อว่า ชีวิตต่อจากนี้ไปคงเป็นไปในทางที่ดีขึ้นเช่นที่ได้รับ

การพยากรณ์ไว้ บางครั้งอาจจะรู้สึกหลุดพ้นจากสิ่งที่เผชิญหน้าอยู่ นอกจากจะสัมผัสและรับรู้ได้แล้ว ยังดูจะเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ด้วย

ขณะเดียวกัน คำพยากรณ์ข้างต้น ยังเป็นเหมือนพรที่ได้รับผ่านการประกอบพิธีกรรม ซึ่งได้รับการยืนยันจากกลุ่มตัวอย่างทุกวัยว่า การเสี่ยงเซียมซีถือเป็นการขอพรและได้รับพรจากการมาทำบุญไหว้พระนั่นเอง หลักฐานคำกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในใบเซียมซีที่ยกมา

"จะขอพรอะไรก็จะสมความปรารถนาทุกประการ การงานจะรุ่งเรือง ครอบครัวจะพบแต่ความสุข อายุยืนยาว ความรักและเนื้อคู่จะสมหวัง สรรพสิ่งต่าง ๆ จะสมดังใจหมายทุกประการ ดินน้ำแด" (เล่มเน่ยยี พระประธาน เบอร์ 20)

สาระในใบเซียมซีพูดถึงการขอพรอย่างชัดเจน ดังนั้น การเสี่ยงเซียมซีที่เราเห็นภาพของการเสี่ยงทาย แต่แอบแฝงความหมายแห่งการขอพร การพยากรณ์และการเสี่ยงโชคไว้ด้วย มีการยกตัวอย่างพรที่ผู้คนมักจะขอกัน หากขอเรื่องการงาน การงานจะรุ่งเรือง ประสบความสำเร็จ หากขอเรื่องครอบครัว ครอบครัวจะร่มเย็นเป็นสุข หากอธิษฐานเรื่องสุขภาพ จะมีสุขภาพแข็งแรง อายุยืน ถ้าถามเรื่องความรัก จะสุขสมหวัง และสรุปในตอนท้ายว่า ไม่ว่าจะคำขอ/คำอธิษฐานจะเป็นเรื่องอะไร จะถูกกล่าวถึงในผลที่ได้หรือไม่ก็ตาม จะสมปรารถนาในทุกสิ่งอย่าง ดังตัวอย่างประโยคที่ว่า "จะขอพรอะไรก็จะสมปรารถนาทุกประการ" มีความหมายที่เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ ขออะไรก็ได้หมดทุกอย่าง เหตุการณ์และความเป็นไป นอกจากนี้ ยังไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มหรือเงื่อนไขไปทางกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจะใครที่ได้คำทำนายเช่นเดียวกันนี้ ก็สามารถตีความให้เข้ากับสถานะหรือวัยของตนเอง

การตีความเนื้อหาที่พบเห็นในใบเซียมซีนั้น ขึ้นอยู่กับผู้เสี่ยงแต่ละคน ที่จะเป็นผู้กำหนดเอาเองว่าจะตีความอย่างไร และคุณลักษณะที่เด่นชัดของเซียมซีแบบนี้ ที่ทำให้เซียมซีมีสถานะเป็นทั้งมวลชนและปัจเจกอยู่ร่วมกัน ส่วนที่เป็นปัจเจกคือ คำอธิษฐาน ความรู้สึก การตีความคำพยากรณ์และการนำไปใช้ ขณะที่ลักษณะที่เป็นมวลชนหมายถึง การเข้าถึงพิธีกรรมที่ไม่มีกฎเกณฑ์เงื่อนไขจำกัดเฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น เราจะมีสถานะแบบไหน อายุเท่าไร ก็เข้ามาเสี่ยงได้อย่างเท่าเทียมกัน

2. มีกำลังใจ/มีความหวัง/ไม่ท้อถอย

ประเด็นต่อมา คือ การเสี่ยงเซียมซีสร้างความหวัง กำลังใจ ทำให้ไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาในใบเซียมซีได้ภาพอารมณ์ความรู้สึกนี้ชัดเจน ทั้งนี้เนื้อหาในใบเซียมซีขึ้นอยู่กับการตีความส่วนบุคคล ดังนั้น ความรู้สึกที่เกิดจากการตีความนั้นจึงมีความหลากหลาย ดังที่พบได้จากคำทำนายดังนี้

"ชะตาชีวิตช่วงนี้มีโชคลาภ การงานรุ่งเรือง ถ้าเจ็บป่วยจะมีหมอดีมารักษา ครอบครัว และตัวท่านจะประสบสุขตลอดกาลดีนักแล" (ใบเขียนชีวิตมังกกรมลาวาส เบอร์ 4)

ผลการทำนายข้างต้น สามารถตีความได้หลายแง่มุมตามความรู้สึกของผู้เสี่ยง หากว่า ผู้เสี่ยงต้องการความสบายใจ เนื้อหาสาระนี้อาจช่วยคลายความกังวลได้ ขณะเดียวกัน หาก ต้องการกำลังใจ คำทำนายนี้ช่วยให้มีความหวัง มีกำลังใจได้ ไม่ว่าขณะนั้นเราจะเผชิญหน้ากับ ปัญหาหนักหนาเพียงใด ในอนาคตอันใกล้อาจมีโชคลาภผ่านเข้ามาบ้าง ขณะที่หน้าที่การงานก็จะ รุ่งเรือง ถ้าเจ็บป่วยก็จะหายเพราะจะมีแพทย์ผู้มีความเชี่ยวชาญให้การรักษา ทั้งยังรวมไปถึงบุคคล อื่นในครอบครัวด้วยที่จะมีแต่ความสุขตลอดไป

สิ่งที่คำทำนายกล่าวถึงเป็นเหมือนการให้กำลังใจในเรื่องทั่ว ๆ ไป แล้วแต่ว่าผู้เสี่ยงจะ เลือกละยึดจับเรื่องไหนขึ้นมาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับตนเอง แต่ทั้งหมดทั้งมวลก็ล้วนเป็นการสร้าง ความหวัง ทำให้มีกำลังใจไม่ทอดทิ้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะเมื่อคนเรามีกำลังใจทำ สิ่งใดแล้ว ย่อมมีชัยไปกว่าครึ่ง เนื่องจากเราจะมีพลังกำลังใจต่อสู้และกล้าเผชิญหน้ากับสิ่งเหล่านั้น ขณะเดียวกัน ถ้ามีความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังแล้ว จะทำให้บุคคลนั้นยอมแพ้ตั้งแต่ต้น ซึ่งหากเป็น เช่นนั้น ความสำเร็จก็คงจะมาถึงไม่ถึงอย่างแน่นอน

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโชคลาภ เงินทอง หน้าที่การงาน สุขภาพ ครอบครัว ย่อมมีความ เกี่ยวเนื่องและส่งผลถึงกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากขัดสนเรื่องเงินทอง อาจทำให้ต้องรับผิดชอบ ด้วยการงานหนักขึ้น มีผลกระทบต่อสุขภาพ และทำให้สัมพันธภาพที่มีต่อคนในครอบครัวอาจ จะแยกตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม การที่ผู้คนมีกำลังใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ย่อมส่งผลถึงเรื่องอื่น ด้วยเช่นเดียวกัน หากแต่ส่งเสริมไปในทางที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีคำทำนายที่มีความเฉพาะเจาะจงไปถึงคนทำงาน รวมถึงผู้สูงอายุมากกว่าคำทำนายแรก

"ชะตาชีวิตช่วงนี้จะได้พึ่งผู้สูงอายุหรือผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ และลาภยศกาล สรรพสิ่ง สมประสงค์ การงานก้าวหน้า อายุยืนยาว มิฉะนั้นจะได้คู่ที่มีทรัพย์ดีนักแล" (ใบเขียนชีวิตมังกกรมลาวาส เบอร์ 17)

ตัวอย่างใบเขียนชีวิตที่ยกมานี้ น่าจะหมายถึงกลุ่มคนรับราชการ เพราะพูดถึงยศถา บรรดาศักดิ์ และพูดถึงการได้รับการสนับสนุนและการอุปถัมภ์จากผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่า ซึ่งจะส่ง ผลให้การงานก้าวหน้า ส่วนผู้สูงอายุจะอายุยืน สำหรับบุคคลที่ยังไม่มีครอบครัวจะได้คู่ครองที่มี ฐานะมั่นคง

เมื่อพูดถึงการอุปถัมภ์คำจุนจากผู้มียศหรือตำแหน่งสูงกว่า หากย้อนกลับไปดูใน ประวัติความเป็นมาของไทยแล้ว จะพบว่า ความคิดเรื่องการจำแนกคนและความสัมพันธ์ของคน

ออกเป็นผู้ใหญ่-ผู้น้อยอาจจะมีในสังคมไทยมานานแล้ว หากแต่ไม่ได้หยุดนิ่ง ตรงกันข้าม ระบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นี้มีพัฒนาการไปตามความเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมไทย

ความคิดที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยและความคิดผู้ใหญ่-ผู้น้อยในสมัยอยุธยา มาตีความว่าใครคือผู้ใหญ่ที่มีสถานะสูงกว่าก็คงได้ความว่า ผู้ที่มีอำนาจสูงกว่านั่นเอง ขณะที่ในต้นสมัยรัตนโกสินทร์จากการศึกษาของม.ร.ว.อดิน รพีพัฒน์ กล่าวว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่-ผู้น้อยที่ตั้งอยู่บนการเคารพนบอนุเคราะห์ที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นบุคคลที่มีฐานะสูงกว่า จึงเป็นบุคคลที่เหนือกว่า ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวอิงอยู่กับความแตกต่างในเรื่องอำนาจ เศรษฐกิจและการเมือง โดยผู้ใหญ่มิหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่พักพิงของผู้น้อย

ปัจจุบันระบบอุปถัมภ์ไม่ได้มีปรากฏเฉพาะในระบบราชการเท่านั้น แต่ยังคงสอดแทรกไปถึงทุกสาขาอาชีพ ตลอดจนทุกส่วนภาคของสังคมไทย มีการแบ่งพวกเขากว้างขวางอย่างเด่นชัด ดังนั้นข้อสันนิษฐานที่ว่า เมื่อมีการกล่าวถึงการพึ่งพาผู้มียศถาบรรดาศักดิ์จึงไม่ได้หมายความเพียงกลุ่มผู้รับราชการเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึง ผู้ที่ทำงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ทั้งยังหมายรวมไปถึงการฝากเข้าเรียนในสถาบันที่มีชื่อเสียงอีกด้วย ระบบอุปถัมภ์จึงหมายรวมไปถึงผู้ที่อยู่ในวัยเรียนด้วยเช่นกัน นี่ก็ถือเป็นอีกความหวังหนึ่งเมื่อเราคิดจะทำสิ่งใด เป็นความหวังที่ว่าเราจะได้รับการสนับสนุนในกาลข้างหน้า ระบบความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้จึงสะท้อนความไม่เท่าเทียมของผู้คนในสังคม ขณะเดียวกัน ก็เป็นการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในสังคมไทยด้วยอีกทางหนึ่ง¹⁵

อย่างไรก็ตาม ผลการทำนายยังมีการเปรียบเปรยกับธรรมชาติ ที่ช่วยให้ไปด้วยสิ่งดี ๆ ที่จะตามมา เช่น คำทำนายจากเจ้าแม่กวนอิมที่ว่า

"เปรียบเสมือนต้นข้าวกำลังออกรวง เรื่องทุกสิ่งทุกอย่างจะลงเอยด้วยดี ถ้าเป็นความอยู่ก็จะชนะสมปรารถนา ครอบครัวย่อมอยู่ร่มเย็นเป็นสุข" (เล่งเน่ยยี กวมอิม หลักใจว์ เบอริ์ 52)

เนื้อหาจากคำทำนายหมายเลขนี้ เปรียบเรื่องราวต่าง ๆ กับต้นข้าวที่เริ่มจะออกรวง ซึ่งต้นข้าวที่เริ่มจะออกรวงนั้น เสมือนเป็นนิมิตรหมายที่ดีแห่งการเริ่มต้น นอกจากนี้ สีทองของเมล็ดข้าวยังเป็นสีที่เป็นมงคล อาจหมายถึงเงินทองโชคลาภ และนอกจากจะเริ่มต้นอย่างสวยงามแล้วยังจบลงด้วยดี หากมีคติความคั่งค้างอยู่ก็จะชนะคดี และครอบครัวร่มเย็นเป็นสุข

¹⁵ จวีวรรณ ประจวบเหมาะ, "ผู้ใหญ่-ผู้น้อย," ใน คำ: ร่องรอยความคิดและความเชื่อไทย, บรรณาธิการโดย สุวรรณภา สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญยเนตร (กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), น. 180-189.

นอกจากนี้ ยังมีคำทำนายที่เปรียบเทียบกับสุภาสิต เพื่อให้ผู้ที่ได้คำทำนายนี้ย้อนกลับไปมองถึงสิ่งที่เคยจำเรียนมาและยังถือเป็นคติประจำใจ

"ทางที่ยากลำบากเป็นทางแห่งความสำเร็จ ในช่วงนี้โชคชะตาชีวิตนี้จะพบโชคลาภ การงานจะสมประสงค์ ความรักเปรียบเสมือนดอกไม้ที่เบ่งบาน สรรพสิ่งต่าง ๆ ดินน้ำแก" (เล่งเน่ยยี กวนอิม หลักใจ้ว เบอร์ 56)

สาระข้างต้นเปรียบได้ดังคติประจำใจ ไม่ต่างคำกล่าวที่ว่า "หนทางพิสุจน์มีมา กาลเวลาพิสุจน์คน" ที่หมายถึง เวลาจะเป็นเครื่องพิสุจน์ความอดทนและคุณภาพการทำงานของคน ๆ หนึ่ง เช่นเดียวกันกับหนทางแห่งความสำเร็จ เป็นสังขรณ์ที่ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ก่อนที่จะพบกับความสำเร็จ จะต้องเจออุปสรรคขวากหนามที่ต้องฟันฝ่าไปให้ได้เสียก่อน จึงจะค้นพบหนทางแห่งความสำเร็จนั้น

เมื่อพบกับความสำเร็จแล้ว สิ่งก็ตามมาคือ ทรัพย์สินเงินทองซึ่งเป็นผลจากความมุมานะและเพียรพยายาม หน้าที่การงานจึงเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ส่วนความรักเป็นสิ่งที่นอกเหนือจากความสำเร็จที่กล่าวถึง หากแต่เป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในคำพยากรณ์ ที่ถูกเปรียบเทียบกับดอกไม้ที่กำลังเบ่งบาน ซึ่งหมายถึง การเริ่มต้นความรักที่เจริญงอกงามเช่นเดียวกับดอกไม้ ส่งผลให้มีแต่เรื่องดี ๆ ตามมา

จากเหตุผลที่กล่าวมา กำลังใจและความหวังจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าอารมณ์ความรู้สึกอื่นใด เพราะทำให้มีเรี่ยวแรงเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ รวมถึงสานต่อสิ่งที่ยังค้างคาอยู่จนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังเป็นแรงผลักดันไปสู่ส่วนอื่น ๆ ของชีวิต ซึ่งมีความเชื่อมโยงถึงกัน ทั้งยังทำให้บุคคลในครอบครัวและผู้ที่อยู่รอบข้างได้รับสิ่งดี ๆ ไปด้วย

3. ได้คำแนะนำ ข้อเตือนใจและแนวทางในการดำเนินชีวิต

นอกเหนือจากความสบายใจ ความหวังและกำลังใจที่ได้รับจากการเสี่ยงเซียมซีแล้ว คำทำนายยังเปรียบเสมือนการได้คำแนะนำ ข้อเตือนใจและแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วย เพราะรายละเอียดในใบเซียมซีบางช่วงบางตอนจะกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้ ดังเช่น

"ปัจจุบันท่านยังมีเคราะห์อยู่ อุปสรรคต่าง ๆ ยังมีอยู่กับตัวท่านอยู่เนื่อง ๆ จงหมั่นไหว้พระกวนอิมและขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะคุ้มครองให้หมดเคราะห์ไป" (ใบเซียมซีเล่งเน่ยยี พระประธาน เบอร์ 12)

เนื้อหาความหมายของใบเซียมซีที่ยกมานี้ เป็นคำเตือนให้ระมัดระวังและไม่ประมาทในการใช้ชีวิตที่เด่นชัดมาก คำว่า "ยังมีเคราะห์อยู่" นั้น ทำให้ผู้ที่ได้คำทำนายนี้ต้องมีความรอบคอบและ

ใช้สติในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีแก่ตนเองแล้ว ยังเป็นผลดีต่อสังคมด้วย เพราะการที่บุคคลระลึกถึงความระมัดระวังอยู่เสมอ อาจช่วยลดปัญหาและความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้บ้าง นอกจากนี้ การพูดถึงอุปสรรคในการทำสิ่งต่าง ๆ ยังเป็นเรื่องที่สังคมให้การยอมรับกันว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการดำรงชีวิตที่หมายถึงการทำงาน ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว คนรอบข้าง รวมไปถึงสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า “หนทางไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ” นั่นหมายถึง การที่คนคนหนึ่งจะประสบความสำเร็จในเรื่องใดได้นั้น ย่อมต้องผ่านพบและฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาไปให้ได้เสียก่อน เป็นตรรกะที่มนุษย์ปุถุชนทั่วไปต่างยอมรับ

อย่างไรก็ดี ผลการทำนายนี้ยังมีคำแนะนำให้ปฏิบัติตาม โดยมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในตอนต้น นั่นคือ หากมีเคราะห์ก็สามารถทำบุญไหว้พระ ในที่นี้แนะนำให้สักการะเจ้าแม่กวนอิม รวมถึงขอพรและอาศัยอำนาจแห่งการคุ้มครองเพื่อให้เคราะห์ที่มีอยู่เบาบางลง

เมื่อนำทัศนะของ นิธิ เอียวศรีวงศ์¹⁶ มาทำการพิจารณาคำแนะนำข้างต้นจะพบว่า ผู้ที่ศรัทธาและนับถือเจ้าแม่กวนอิมจะมีความคาดหวังในด้านโลกียะสุข หากเราทำบุญต่อพระองค์พรที่เราพึงได้มีตั้งแต่การค้าเจริญรุ่งเรือง คู่แต่งงานดี ร่มเย็นเป็นสุข อายุยืน ได้รับความเมตตา โชคลาภ ไม่มีศัตรู ใต้บุตร โดยเฉพาะเรื่องการค้า ปัญหาครอบครัวและสุขภาพในการรักษาโรค ซึ่งถือเป็นความกตัญญูของผู้คนส่วนใหญ่ที่ให้ความเคารพเจ้าแม่กวนอิม เพราะเมื่อเข้ามานับถือเจ้าแม่กวนอิมแล้ว ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ลดลง ด้วยอาณาเขตแห่งการคุ้มครองที่กว้างขวาง ครอบคลุมทุกเรื่องราวปัญหา การขอพรจากเจ้าแม่กวนอิมคงช่วยสร้างความสบายใจ สร้างความหวัง และกำลังใจให้กับผู้เสี่ยง โดยเฉพาะผู้ที่ศรัทธาเจ้าแม่กวนอิมอยู่ก่อนแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีคำทำนายที่ใกล้เคียงกับคำทำนายข้างต้น ที่ตอกย้ำถึงการแนะนำให้ไหว้พระทำบุญ

“หากจะถามการงานช่วงนี้อาจจะมีอุปสรรคอยู่บ้าง ...เจ็บป่วยหายเร็ว ท่านจงหมั่นเติมน้ำมันให้มากไว้ จะช่วยปิดเป่าเคราะห์ให้หมดไป” (ใบเซียมซีเส่งเน่ยยี พระประธาน เบอร์ 28)

สำหรับคำพยากรณ์นี้ ซึ่งเฉพาะเจาะจงไปที่กลุ่มคนทำงาน พูดถึงการทำงานที่มีอุปสรรคอยู่บ้าง ส่วนคนที่เจ็บไข้จะหายป่วย หากหมั่นเติมน้ำมันจะช่วยขจัดปิดเป่าเคราะห์ที่มีอยู่ให้หมดไป การเติมน้ำมันที่กล่าวถึง เป็นการเติมน้ำมันตะเกียงที่ตั้งอยู่บนโต๊ะบูชา บางแห่งอาจจะทำไว้เป็นตะเกียงตั้งอยู่บริเวณประตู ใช้สำหรับจุดธูปเทียน เนื่องจากชาวจีนไม่นิยมจุดธูปเทียน

¹⁶ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “เรื่องจากปก: ลัทธิพิธีเจ้าแม่กวนอิม,” *ศิลปวัฒนธรรม*

ทั้งนี้ ลักษณะของตะเกียงสำหรับจุดบริเวณโตะบูชานั้น จะมีน้ำมันหล่อเลี้ยงอยู่รอบ ๆ ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่เชื่อว่าการเติมน้ำมันตะเกียงถือเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง หลังจากกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว มักจะนำน้ำมันที่นำมาไหว้เติมตะเกียงที่มีอยู่ที่วัดหรือศาลเจ้า นอกจากการทำบุญแล้ว ความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง คือ แสงสว่างที่เกิดจากการมีน้ำมันหล่อเลี้ยงตะเกียงตลอดเวลา น่าจะหมายรวมไปถึงความคาดหวังที่จะมีชีวิตสุขสว่างเรืองรอง มีแต่ความโชคดีและไม่อับจนหนทางเมื่อต้องพบกับอุปสรรคปัญหา

สำหรับการให้ข้อคิดและแนวทางในการดำเนินชีวิตนั้น เปรียบเสมือนคำสอนทางพุทธศาสนาที่แฝงอยู่กับคำพยากรณ์ซึ่งผูกโยงอยู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

"เดินทางไปไหนจึงมีแสงสว่าง จิตใจไม่ควรใฝ่สูงจนเกินตัว หมั่นทำใจให้อยู่อย่างสงบ ถึงเวลาจะมีคนดีมาช่วยเหลือ" (ไบเซียมซีเล่มเน่ย์ยี่ กวนอิม หลักใจ้ว เบอ์ 17)

"ทำการสิ่งใดให้มีความยึดมั่นในงานนั้น จิตใจอย่ามีความลังเลและย่อท้อ สองสิ่งนี้มีผู้คนเคยทำสำเร็จมากมาย จงยึดมั่นในคำสอนนี้แล้วคืนักแล" (ไบเซียมซีเล่มเน่ย์ยี่ กวนอิม หลักใจ้ว เบอ์ 22)

"ช่วงชีวิตเข้าสู่วัยชรา ท่านจะมีอำนาจที่คงอยู่ เรื่องต่าง ๆ ในปัจจุบันท่านสมควรปล่อยวางบ้าง หมั่นสร้างบุญกุศลเพื่อภาคหน้าลูกหลานของท่านจะเจริญดีนักแล" (ไบเซียมซีเล่มเน่ย์ยี่ กวนอิม หลักใจ้ว เบอ์ 53)

ผลการทำนายข้างต้นเป็นหลักการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายตามหลักการทางพุทธศาสนา ที่สอนให้ฝึกจิตให้สงบ ด้วยการไม่ยึดติดกับสิ่งใดมากเกินไป มีจิตใจที่แน่วแน่และมั่นคง มีความอดทนและเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ โดยกล่าวครอบคลุมถึงทุกกลุ่มคนในสังคม ซึ่งมีคำยืนยันด้วยว่า หากยึดมั่นตามคำสอนเหล่านี้แล้วจะพบกับความสำเร็จ

ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ เนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงการสะสมบุญ ซึ่งเน้นย้ำว่าผู้สะสมต้องเป็นคนสูงวัยและเป็นการสะสมบุญมิใช่เพื่อตนเอง แต่เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของลูกหลานรุ่นต่อไป คำกล่าวนี้ยังตอกย้ำถึงการมีชีวิตอยู่เพื่อคนอื่น ทั้งยังย้ำถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของคนกลุ่มนี้ว่า เป็นผู้มีการะทางธรรมและทางจิตใจ

อย่างไรก็ดี การสั่งสมบุญที่กล่าวถึงนี้ สะท้อนภาพของการทำบุญที่หวังผลในภพนี้ ไม่ใช่สะสมบุญเพื่อหวังผลในภพหน้าดังเช่นพิธีกรรมหรือการทำบุญบางประเภท ทั้งยังเป็นการสะสมบุญที่สามารถส่งต่อผลบุญนั้นไปยังลูกหลานและคนในครอบครัวได้อีกด้วย

ส่วนอำนาจที่ยังคงอยู่ของคนชรา นั้น เชื่อมโยงกับการสะสมบุญเพื่อลูกหลาน ดังนั้นการะทางธรรมที่อ้างถึงคนชรา อีกมุมมองหนึ่งถือเป็นอำนาจซึ่งมีเหนือคนกลุ่มอื่นและสมาชิกคนอื่น

ส่วนอำนาจที่ยังคงอยู่ของคนชรานั้น เชื่อมโยงกับการสะสมบุญเพื่อลูกหลาน ดังนั้น ภาระทางธรรมที่อ้างถึงคนชรา อีกมุมมองหนึ่งถือเป็นอำนาจซึ่งมีเหนือคนกลุ่มอื่นและสมาชิกคนอื่น ในครอบครัว ไม่มีคนกลุ่มใดจะมีความเหมาะสมและมีอำนาจในโลกพิธีกรรมได้เท่าคนกลุ่มนี้ พื้นที่แห่งโลกศักดิ์สิทธิ์จึงถูกยึดครองโดยคนเฒ่าคนแก่ แม้ว่าจะมีคนกลุ่มอื่นเข้าไปใช้ประโยชน์ด้วยก็ตาม

เชียมซี: สัญลักษณ์แห่งการเสี่ยงทาย

เชียมซีเป็นสื่อที่มนุษย์คิดค้นขึ้นเพื่อใช้ในการเสี่ยงทาย เพราะความไม่มั่นใจในอนาคต และต้องการคาดการณ์สิ่งที่ยังมาไม่ถึง เชียมซีจึงเกิดขึ้นจากความพยายามที่จะควบคุมสิ่งเหล่านั้น ด้วยการใช้เป็นสื่อกลางเพื่อติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ เชียมซีไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่มนุษย์เป็นผู้ประกอบสร้างขึ้น นอกจากนี้ ยังใส่ความหมายบางอย่างลงไปด้วย ดังนั้นในการศึกษาถึงเชียมซีในฐานะสัญลักษณ์ในการเสี่ยงทาย จะเริ่มจากการวิเคราะห์และหาความหมายเบื้องต้นของเชียมซี จากวัสดุที่นำมาทำและเสริมแต่งขึ้นมา

เชียมซีนั้นทำขึ้นจากไม้ไผ่ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นกระบอกและไม้เหลาที่มีหมายเลขปรากฏอยู่ปลายไม้ ซึ่งพบว่า ต้นไผ่หรือไผ่ที่นำมาทำนั้น นอกจากจะหาได้ง่ายในประเทศจีนแล้ว ยังมีความเชื่อว่าต้นไผ่เป็นไม้มงคลที่สามารถขับไล่อิทธิพลของวิญญาณชั่วร้ายออกไป นอกจากนี้ยังหมายถึงความมีอายุยืน ซึ่งความเชื่อเรื่องอายุยืนนี้มาจากลักษณะของต้นไผ่ที่โตเร็วและออกใบตลอดปี และไม่ตายง่าย เป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของความมั่นคงถาวร ความร่มเย็นเป็นสุข และความโชคดี¹⁷

สีแดงที่ทาบนกระบอกเชียมซีและไม้เหลาหรือไม้ตัวนั้น ก็มาจากความเชื่อที่ว่า สีแดงเป็นสิริมงคล หมายถึง ความสุข ความอบอุ่นหรือพลังกำลัง และชื่อเสียง เปรียบเสมือนดวงอาทิตย์ สีแดงจึงกลายเป็นสีที่ทรงพลังในความเชื่อของชาวจีน¹⁸ นอกจากนี้ยังหมายถึงโชคลาภ ความรุ่งเรือง¹⁹ ซึ่งคนไทยก็รับเอาความเชื่อเกี่ยวกับสีแดงมาด้วยเช่นกัน

¹⁷ ประยงค์ อนันทวงศ์, หล่นบนโต๊ะจีน ชุดที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2540), น. 199.

¹⁸ ชารห์ โรสส์บาส, ฮวงจุ้ยสี: มงคลแห่งชีวิต, แปลโดย อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้อยทอง, 2540), น. 88.

¹⁹ พรพรรณ จันทโรนานนท์, วิถีจีน (กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์สาส์น, 2546), น. 77.

เรื่องไม่ดี ปรากฏโรคภัยไข้เจ็บ ทำมาค้าขึ้น ร่มเย็นเป็นสุข มีโชคลาภ มีที่พักพิงด้านจิตใจและ พละกำลังในการต่อสู้กับอุปสรรค

หากแต่ในปัจจุบัน วัสดุที่นำมาทำกระบอกเข็มซีและไม้ตีวั้น มีมิติความต่อเนื่องและ ความเปลี่ยนแปลงของเข็มซีจากอดีตสู่ปัจจุบัน นั่นคือ การเปลี่ยนจากไม้ไผ่มาเป็นพลาสติก ซึ่ง พบเห็นได้ทั่วไปทั้งตามวัดและศาลเจ้า สืบเนื่องจากการที่ประเทศไทยก้าวข้ามจากสังคมเกษตรกรรม มาสู่สังคมอุตสาหกรรมที่มีระบบการผลิตจำนวนมาก ดังนั้น วัสดุดิบอย่างพลาสติกจึงไม่ใช่สิ่งหา ยากในสังคม ตรงกันข้าม พลาสติกกลับเป็นวัสดุที่สำคัญในการเป็นส่วนประกอบของเครื่องใช้ หลายอย่าง

แม้ทุกวันนี้ พิธีกรรมการเสีงเข็มซีจะยังอยู่ หากแต่การเปลี่ยนแปลงที่สืบเนื่องจาก การปรับตัว ก็ทำให้สิ่งที่รับมาจากวัฒนธรรมจีน เช่น การใช้ไม้ไผ่ทำส่วนประกอบของเข็มซี พร้อมกับ ความเชื่อที่ว่า ต้นไม้เป็นไม้มงคล สามารถสร้างความมั่นคง ความร่มเย็นเป็นสุขและความโชคดี อาจจะไม่ได้มีความสำคัญเท่าในอดีต คนสมัยนี้อาจไม่ตระหนักว่าสิ่งที่จะนำมาทำเข็มซีต้องเป็น อะไร เพียงแต่การเสีงเข็มซีต้องมีกระบอกเข็มซีและไม้ตีวั้นนั่นเอง สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่า บทบาท หน้าที่ของเข็มซีเป็นสิ่งที่กลุ่มคนอาจให้ความสำคัญมากกว่าประวัติความเป็นมา

ยิ่งไปกว่านั้น นอกเหนือจากการนำพลาสติกมาใช้ทำส่วนประกอบของเข็มซีแล้ว พบว่า บางแห่ง รวมถึงวัดมังกรฯ ก็นำวัสดุอื่นมาทำกระบอกเข็มซี เช่น สแตนเลส ซึ่งมีความคงทนกว่า ไม้ไผ่มาก ทั้งยังสะท้อนสังคมอุตสาหกรรมที่มีการใช้วัสดุเหล่านี้อย่างกว้างขวาง สิ่งนี้เป็นรอยต่อ จากไม้ไผ่ในอดีต สู่วัสดุทางอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อก้าวในมุมของพิธีกรรม การ เปลี่ยนแปลงวัสดุที่นำมาทำอาจเป็นการลดทอนความเชื่อที่เคยมี ทำให้เครื่องมือที่ติดต่อดสื่อสาร กับเทพมีความศักดิ์สิทธิ์น้อยลง เนื่องจากเขย่ากระบอกเข็มซีที่ทำด้วยไม้ไผ่นั้นจะมีเสียงทุ้ม มี ความเคร่งขรึม ขณะที่เข็มซีที่ทำจากพลาสติกหรือวัสดุอื่นในภาคอุตสาหกรรมมักให้เสียงที่ แหลมนกว่า เสียงที่แตกต่างกันนี้อาจทำให้ความรู้สึกในการติดต่อดสื่อสารกับเทพเจ้าแตกต่างกัน ทั้งนี้ การปรับตัวดังกล่าวยังทำให้พิธีกรรมก้าวล่วงเข้ามายังเขตแดนของโลกสามัญมากขึ้นอีกด้วย

เข็มซีเป็นสัญลักษณ์แห่งการเสีงหายที่อาจจะไม่ได้มีความสำคัญอยู่ที่วัสดุดิบที่นำมา ทำ แต่สำคัญที่การให้ความหมายว่า สิ่งนั้นเป็นสื่อหรือช่องทางที่ใช้ติดต่อดสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เบื้องบนหรือไม่มากกว่า ซึ่งการให้ความหมายนี้ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบพิธีแต่ละคน ดังนั้น การเปลี่ยน รูปแบบของเข็มซีจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงความหมายด้วยหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบพิธี เป็นสำคัญ

นอกจากนี้ การที่ไม้ตีวหรือไม้เหล่าที่อยู่ในกระบอกไม้ตีวหรือกระบอกเข็มซีนั้น มีเลข กำกับอยู่ปลายไม้ ซึ่งเลขที่ปลายไม้นั้นจะเป็นตัวกำหนดคำทำนาย ดังนั้น ไม้ตีวจึงเป็นเหมือนกับ

สิ่งที่ชี้วัดว่าโชคชะตาของเราจะเป็นอย่างไรต่อไปในอนาคต กระบอกเข็มชี้ที่บรรจุไม้ดี้วอยู่จึง
เสมือนการบรรจุโชคชะตาของเราเอาไว้ด้วยเช่นกัน รวมถึงเป็นสื่อกลางเพื่อสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์
เพื่อให้ทราบโชคชะตานั้น

ชำนาญกหอสมุด